

lunya. Aixina en la magnífica obra *La Tradició Catalana*, son ilustre autor fa uns interessant estudiç sobre les figures mes notables de Catalunya en el camp intelectual, y vejan quines son estes: San Ramón de Penyafort, Jaume I, el Beato Ramón Lull, Sant Vicent Ferrer, Fray Francesch Eximenis, Ausias March y Joan Lluís Vives, es dir, de sèt grans figures catalanes, tres son valencianes.

J. M.ª GIMÉNEZ FAYOS.

EL MONUMENT A TÀRREGA DE JOAN ADSUARA

El home s' capaç de desfer totes les resistencies, de franquejar tots los obstacles, de vencer la mateixa mort.

(Bergson.—L'evolution crèatrice.)

La emoció.

Benavente y Pereç d' Ayala están els dos del mateix pareixer sobre «emocionarse per primera vegá», Aclarimmos.

La primera volta que assistim a la representació d' una obra teatral, llegim un llibre o contemplam una obra d' art, sempre la emoció qu' experimentem es superior a la que rebrém la segon volta d' assistir a la mateixa funció de teatre, de llegir l' obra ya llegida o de vore l' art que ya havem vist.

La primera vegá anem a lo desconegut, a lo nou, sinse prejuïns. Sincers escoltem, llegim y mirem. Religiosament oficiem de descubridors.

La segon vegá ha perdut l'atractiu de la novetat, es una cosa passá, coneixem la crítica que s' ha fet d' allò incontrantri aqueste o aqueslatre defecte. Casi sabem més que l' autor de l' obra y en petulancia diem: Aixó porte croses. La primera anem a la veritat, la segon estem en miserable èrro.

¿Acàs quant volem una cosa; al pare, a la mare, a la novia, al amich, mos cansem may de vorels?

Per qu' havem d' esser tan meçquins que no tinguem la sensibilitat d' emocionar-nos sempre per prime-

ra vegá a fi de gójar mes de les coses?

Eixa es la cuestiò que plantejaven Benavente y Pereç d' Ayala en novembre del passat any en les revistes madrilenes *«Summa»* y *«Nuevo Mundo»*. Emoció de primera vegá mos ha causat a nosaltres el monument a Tàrrega, y es que l' emoció qu' ell caurava sempre ere d' eixa mena. Digne's que se li pague 'n iguals dinés.

EL MONUMENT

Joan Adsuara es un artiste del qual ham parlat ya en aquestes columnes esboçant son credo artistich.

Diem entre altres «...es com una llavor de la época greca dona a llum en aquesta del auto y del trasatlàntich de les coses impresionistes y llaugetes». May com ara mes a propòsit pera recordaro ya qu' el monument s' ajuste a les condicions de serenitat, senzilleç y fòrça propies del helenisme.

La manera es d' una esteliçió refinada y *adsuarenca* que mos pòrt a la memòria la grandiositat, eixamplea y eternisme de la música del Mestre 'n quant al basament y bauçanya. El cap de Tàrrega vaciat en bronze, te un realisme *donatillesch* y un idealisme del autor.

El cap del músich com diu García Sanchiz, te la factura de un perfil asiri y Adsuara que l' ha tratat en carinyo li ha posat ademés d' aquella condició les altres de humilitat, abnegació, sacrifici, y fins divinitat també. La tèsta tarreguista, fósca, suau de expressió, mirant desde la glorieta aon está emplaça el Castelló volgut es d' un paganisme sóbri que mos enfortix musicalment que fà que aplegu a nosaltres la euritmia, el só armoniós y arrobat de sa filla la guitarra. La composició respon a la darrera forma de monuments d' eixa mena tancantse molt bé dins del terrè estètic de la época en que vivim.

ALGO DE VERITAT

Tàrrega havie mort. L' home humilt y errant, lluntá de sa terra havie passat a millor vida. Les dos morts, la del home y la del instrument, no foren suficients pera condolir al poble y les cendres del grand home

quedaren oblidades en un racó català a la vora de la mar blava. Passaren els dies y una revista pegà el crit de vergonya, el poble canta el *mea culpa* y les cendres benehides fóren portaes a la terra mare.

Mes faltave una cosa.

Eixa cosa ya está feta; En Joan Adsuara, Antoni Solé, Enrich Gimeno, Joan Bellido, Remigio Mateu, Enrich Tàrrega, Nicolau Forés, Enrich Ribés, Francesch Armengot y Emili Gaetá Huguet, que han organitzat y contribuit a fer el monument.

Esta vesprá cuant junt en el escultor Adsuara y el fotògrafo Sanchis, contemplave el monument, m' ànima s'ha entregat a la uncio santa del diví Art y entre nubols blancks he vist la sombra de Tàrrega que sonrient ha deixat caure unes açunes que nosaltres brindem lligues al nostre entusiasme y agrahiment als avans nomenats per sa regionalista llavor.

VEU DE LA PLANA te ab grand honor el poder manifestar en les seus columnes.

XENIUS.

Separatisme centraliste

El resurgiment del esperit regionaliste que s' ha iniciat en casi la totalitat de les regiòns d' Espanya els discursos últimament pronunciats en el Parlament per els Senadors y Diputats regionalistes ha portat a pàrir y a escriure als centralistes, de regionalisme, confondintlo llastimosament ab el separatisme. Tots cuants parlen del sistema regionaliste, que 's, ademés, la tradició salvadora d' Espanya, tenen esta particularitat: la de inventar un regionalisme fals pera millor combatre el verdader.

Confundir per ignorancia o per malicia el regionalisme ab el separatisme, y trauen a relluir estos supremos recursos retòrichs que 'n llabis de los partits del régime, son dos sarcasmes: la *unidad nacional* y la *integridad de la Patria*.

La *unidad nacional* estigue fundá sobre la unitat de creencies que produïa la de sentiments, costums y aspiracions fundamentals, y originaren,